

Šišťice olše Späthovy jsou velké, válcovité, a jako u našich domácích olší vytrvávají dlouho na větvích.

Olše Späthova nalezena v Mariánských Lázních

Libor Dvořák, Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně

Když se řekne olše, i člověk přírody příliš neznaší ví, o jaký strom jde. Stromy s plody tvořícími nápadné šišťice, rostoucí u vody, se nedají zaměnit. Olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) s listy krátce oválnými až obvejčitými a o něco vzácnější olše šedá (*Alnus incana*) s listy oválnými, ostře zašpičatělými, jsou pro svou nenáročnost přítomny i v městech a obcích u rybníků, nádrží, potoků a řek.

Ale co když vás upoutá strom s plody olše, ale s listy na svrchní straně lesklými a dlouhými až kolem 15 cm? Jsou kopinaté, po okrajích nepravidelně zubaté, asi jako sakura, třešeň nebo švestka. Takových stromů jsem si všiml v parku pod Hlavní třídou v Mariánských Lázních. Bylo zřejmé, že se nejedná o žádnou z našich domácích olší. V aplikaci „inventarizace zeleně“ spravované Městským úřadem Mariánské Lázně jsou však v okolních parcích zaznamenány pouze olše

lepkavé. Napadlo mne, že by mohlo jít o olši Späthovu, podle fotografií mé určení potvrdil i odborník Ing. Jiří Velebil z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhonicích.

Olše Späthova (*Alnus × spaethii*) je křížencem mezi olší japonskou (*Alnus japonica*) z Dálného východu a olší kavkazskou (*Alnus subcordata*) z Kavkazu a Íránu, který vznikl v berlínských školkách Späth v roce 1894 a do obchodu se rozšířil v roce 1908. Jedná se o rychle rostoucí strom. Běžně se píše, že strom může mít roční přírůstek až 50 cm na výšku, růst se po 15 letech zpomaluje a stromy dosahují výšky 15–20 m. Některé prameny (např. web 1) ovšem uvádějí, že olše Späthova může dosáhnout výšky asi 15 m už za 15 let a nejvyšší stromy mohou dorůst do 26 m. Olše v Mariánských Lázních jsou 13–15 m vysoké s obvodem kmene v prsní výšce

65–80 cm. Vzhledem k udávaným rychlostem růstu je možné, že pokud zde byly olše vysazeny jako dvoumetrové stromky, mohlo to být přibližně mezi lety 2000 a 2010.

Ve výše zmíněné aplikaci jsem si vyhledal místa, kde jsem našel tři jedince olše Späthovy a všechny tyto stromy jsou tam označeny jako „*Prunus* sp.“. To je rod dřevin, kam mimo jiné patří právě sakury, třešně a švestky, se kterými by si je laik snadno zaměnil, pokud by neviděl na větvičkách olšové jehnědy a šištice. Zcela odlišná je také kůra, která je u olše Späthovy šedohnědá a mírně rozpraskaná, zatímco u sakur nebo třešní je v mládí hladká, červenohnědá, později černohnědá nebo šedohnědá, příčně se odlupující. Listy jsou nápadné nejen v sezóně svým leskem, ale také na podzim červeným zbarvením, však se také olše Späthova německy jmenuje Purpur-Erle (přeloženo olše purpurová).

Kde tedy olše Späthovy najdete? Půjdete-li od pošty dolů a z Hlavní třídy odbočíte na cestičku do parku, tak asi 45 metrů před kavárnou Cafe Park je jeden strom. Když půjdete ještě blíže ke kavárně a před ní překročíte potok, budete stát před dalšími dvěma olšemi.

Ještě zhruba před 40 lety o ní Hieke (1985) psal, že patří mezi nejvzácnější listnáče. V současnosti je považována za ideální druh pro velké zahrady, parky, k lemování silnic a cest, a to jak pro svůj rychlý růst, tak pro fakt, že kořeni hluboko a odolává tak díky tomu i nepříznivým povětrnostním podmínkám; navíc je považována za mrazuvzdornou. Vysadit si větší stromek ale není levná záležitost. Hledal jsem ceny olše Späthovy u různých prodejců a byl jsem opravdu překvapen výší ceny vzrostlejších jedinců. V zahradnictví Spomyšl si tak můžete koupit olši s obvodem kmene 40 cm za 47 tisíc Kč, v zahraničí třeba až za 1300 švýcarských franků (33 tisíc Kč), 1680 amerických dolarů (téměř 38 tisíc Kč) nebo 4300 euro (asi 105 tisíc Kč). Ovšem nic to není ve srovnání s olší s obvodem kmene 80–90 cm, kterou v Británii prodávají za 5200 liber, což činí v přepočtu asi 147 tisíc Kč.

Kolik přehlížených a opomíjených druhů stromů nás ještě v Mariánských Lázních čeká? ■

Literatura:

Hieke K. (1985): Moravské zámecké parky a jejich dřeviny. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 312 pp.
web 1: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/alnus/alnus-x-spaethii/>

Po silných holomrazech se na kmeni olše Späthovy objevují mrazové trhliny. Díky enormní dynamice růstu však rychle zarůstají. Obě fotografie Jaromír Bartoš